

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**AKTUÁLNÍ REFLEXE FENOMÉNU DOMÁCÍHO
NÁSILÍ JAKO SOCIÁLNĚ – PATOLOGICKÉHO
JEVU VE SPOLEČNOSTI**

Autor práce: Miloš Zelenka, DiS.
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. Bc. Josef Kříha
Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Miloš Zelenka, DiS
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: Píňbram
NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE: Aktuální reflexe fenoménu domácího násilí jako sociálně -
patologického jevu ve společnosti
Fenomén domácího násilí jako sociálně-patologického jevu ve společnosti
NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE: Current reflection of the phenomenon of
domestic violence as a socio-psychological phenomenon in society

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. et Bc. Josef Křiba

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2019

CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE: Hlavním cílem bakalářské práce (dále jen „práce“) je formou širšího analyticko-syntetizujícího monitoringu získat relevantní poznatkovou základnu, vymezující problematiku fenoménu domácího násilí, tj. jeho fází, variant a forem. Vedlejším cílem „práce“ je v rámci užšího teoreticko-praxeologického postihu poukázat ke konkrétním programům pomoci obětem a pachatelům domácího násilí s jejich následným porovnáním, včetně vyhodnocení obohacujících kauzistik, popisujících případy domácího násilí se zaměřením na teritoriální území hlavního města Prahy.

Student: Miloš Zelenka, DiS	25. 10. 19 datum	podpis
Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Křiba	2. 11. 19 datum	podpis

Schvalují zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	9. 12. 19 datum	podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	16. 12. 19 datum	podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	16. 12. 2019 datum	podpis

Prohlašuji,

že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval zcela samostatně a uvádím v ní veškeré prameny, které jsem použil.

Prohlašuji, že v souladu s ustanovením §47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. Zveřejněny posudky vedoucí a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Na začátek mé bakalářské práce bych chtěl poděkovat všem, kteří mi pomohli a umožnili ji vypracovat. Jejich rad si velice cením, především chci vyjádřit své díky panu Mgr. Josefu Kříhovi, za jeho velice přínosnou metodickou pomoc, čas, který mi věnoval jak při konzultacích, tak po celou dobu studia.

Taktéž bych rád vyjádřil své díky mé rodině a kolegům z místa mého služebního působiště, konkrétně kolegům ze 4. oddělení obecné kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování, kteří se mnou tráví dlouhé hodiny v rámci vykonávání služby občanům v hlavním městě Praze.

ABSTRAKT

ZELENKA, Miloš. *Aktuální reflexe fenoménu domácího násilí jako sociálně – patologického jevu ve společnosti : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských studií, 2020. 50 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Josef Kříha

Klíčová slova: domácí násilí, viktimizace, syndrom týrané ženy, násilná osoba, ohrožená osoba.

Věcná část bakalářské práce (dále jen „práce“), která je orientována dílem teoreticky a dílem praxeologicky, reflektuje trvale aktuální celospolečenský problém domácího násilí, který se stává jedním z nejpálčivějších problémů současné doby, jelikož jde o společensky netolerovatelný sociálně patologický jev. V rámci řešení zkoumaného problému bude použita metoda analýzy a syntézy relevantních zdrojů a pramenů, zaměřená na projevy jednotlivých forem, variant a fází domácího násilí. Teoretická část práce bude obohacena o část praxeologickou, kde za využití tematicky přílehlavých kazuistik budou demonstrovány konkrétní aplikační konsekvence věcně a místně příslušného policejního orgánu Policie ČR

ABSTRACT

ZELENKA, Miloš. *Current Reflection of the Phenomenon of Domestic Violence as a Socio – Pathological Phenomenon in Society : Bachelor Thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2020. 50 p. Supervisor : Mgr. Josef Kříha

Key words: domestic violence, victimization, battered woman syndrome, violent person, endangered person.

The substantive part of bachelor's work ("work"), which is oriented in theory and work in practice, reflects the persistently topical societal problem of domestic violence, which is becoming one of the most pressing problems of the present time as it is a socially intolerable social pathological phenomenon. As part of addressing this problem, a method of analysis and synthesis of relevant sources and sources will be used to focus on the manifestations of individual forms, variants and phases of domestic violence. The theoretical part of the work will be enriched with part of the praxeological part, where the application practice in the optics of the activity of the materials and locally competent police authority will be brought closer together using thematically adjacent case reports.

OBSAH

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce.....	9
2 Znaký a pojem domácího násilí.....	10
3 Základní formy a varianty domácího násilí.....	12
3.1 Formy domácího násilí.....	12
3.1.1 Fyzické násilí.....	12
3.1.2 Psychické neboli emocionální násilí.....	13
3.1.3 Sexuální násilí.....	14
3.1.4 Sociální násilí.....	15
3.1.5 Ekonomické násilí.....	16
3.2 Varianty domácího násilí.....	17
3.2.1 Epizoda v minulosti.....	17
3.2.2 Psychické týrání.....	18
3.2.3 Krátká historie násilí.....	19
3.2.4 Partnerský terorismus.....	19
4 Cyklus domácího násilí.....	21
4.1 Fáze napětí.....	22
4.2 Fáze násilí.....	22
4.3 Fáze usmíření, líbánek.....	23
4.4 Fáze klidu.....	24
5 Osoby zúčastněné na domácím násilí.....	25
5.1 Ohrožené osoby.....	25
5.1.1 Muži jako ohrožené osoby.....	26
5.1.2 Ženy jako ohrožené osoby.....	27
5.2 Násilné osoby.....	28
5.2.1 Muži jako násilné osoby.....	30
5.2.2 Ženy jako násilné osoby.....	31
6 Pomoc účastníkům domácího násilí.....	32
6.1 Pomoc ohroženým osobám.....	32
6.1.1 Pomoc ohroženým osobám v rámci právního řádu.....	32
6.1.1.1 Vykázání násilné osoby ze společného obydlí.....	33
6.1.1.2 Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí.....	35

6.1.2 Pomoc ohroženým osobám organizacemi.....	37
6.2 Pomoc násilným osobám.....	38
7 Kazuistika	39
7.1 Pan Karel	39
7.2 Paní Monika.....	43
7.3 Obecný rozbor kazuistik.....	47
Závěr.....	48
Seznam použité literatury	50

Úvod

Zkoumaným tématem „práce“ je aktuální reflexe fenoménu domácího násilí jako sociálně – patologického jevu ve společnosti. Toto téma bylo zvoleno zejména na základě praxeologických zkušeností zpracovatele „práce“ s touto formou násilí v rámci jeho služební činnosti, kterou aktuálně realizuje na základním organizačním článku Policie České republiky. V rámci uvedených zkušeností se setkal s několika oběťmi i pachateli domácího násilí. Vzhledem k tomu, že neexistuje žádný tzv. učebnicový příklad domácího násilí, je každý jednotlivý případ originálem, a i přes znatelné společné rysy obětí či pachatelů nelze přistoupit ke generalizaci. Složitost rozpoznání domácího násilí je také důvodem mého zájmu o tento fenomén. V rámci své aplikační praxe se autor setkával také s následky, které zanechává domácí násilí na jednotlivých obětech.

Domácí násilí se stále více stává jedním z nejpálčivějších problémů současné doby, jelikož jde o společensky netolerovatelný sociálně patologický jev. Celospolečenský zájem si domácí násilí vysloužilo svými ničivými následky, které si jeho oběť nese zpravidla celým zbytkem života. Jeho následkem je, kromě evidentních fyzických či psychických deformací obětí, fatální ochromení žádoucích rodinných funkcí ve vztahu k výchově potomků či vytváření zdravého rodinného zázemí, stejně jako znemožnění fungování rodiny jako společenského celku. „*Domácí násilí je popřením toho, co rodina znamená, relativizuje základní lidské hodnoty a ponižuje základní lidská práva.*“¹⁾ Následkem zkoumání a častější diskutovanosti tohoto problému v okruhu odborné ale i laické veřejnosti dochází k opouštění dřívějšího vnímání domácího násilí, kdy tato forma násilí byla přisuzována pouze mužům ve vztahu k ženám. Avšak ani tento zájem nemění fakt, že se v případě domácího násilí jedná o druh mezilidského násilí, který je v dnešní době nejméně zmapovaný.

¹⁾ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 24.

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem „práce“ je formou širšího analyticko-syntetizujícího monitoringu získat relevantní poznatkovou základnu, vymežující problematiku fenoménu „domácího násilí“, tj. jeho fází, variant a forem. Vedlejším cílem práce je v rámci užšího teoreticko-praxeologického postihu poukázat ke konkrétním programům pomoci obětem a pachatelům domácího násilí s jejich následným porovnáním, včetně vyhodnocení obohacujících kazuistik, popisujících případy domácího násilí se zaměřením na teritoriální území hlavního města Prahy.

V úvodním rámci „práce“ je primárně teoreticky definováno základní pojmosloví a východiska zkoumané tématické oblasti, které primárně usnadní orientaci zkoumané tématické oblasti. V rámci teoretické části práci je užitá deskriptivní metoda domácího násilí jako sociálně patologického jevu za využití rešerše dostupné relevantní odborné literatury. Touto metodou je popsána dynamika zkoumaného fenoménu, čímž dochází k jeho ucelenému poznání, včetně analyticko-syntetizujícího vyhodnocení „*de lege lata*“ účinné právní úpravy, reflektující zkoumanou odbornou oblast „práce“. V praxeologické části „práce“ jsou demonstrovány tematicky přílehlavé kazuistiky za využití explanatorní metody, jejímž účelem je kvalitativní formou poukázat na vztahy a struktury konkrétních případů, analyzovat jejich charakter, identifikovat možné příčiny a důsledky. Jedná se o konkrétní dva aplikační příklady domácího násilí, které zpracovatel „práce“ řešil v rámci výkonu služební činnosti, tj. policejní praxe. Během tematického zpracování jednotlivých subkapitol praxeologicky orientovaných částí práce, byly užitý metody rozboru dokumentů a strukturovaného rozhovoru. Jednalo se zejména o dokumenty zpracované zasahujícími příslušníky Policie ČR, strukturovaný rozhovor vedl zpracovatel „práce“ s aktéry kazuistik v průběhu šetření konkrétních případů z aplikační praxe.

2 Znaký a pojem domácího násilí

Na úvod práce je žádoucí definovat základní pojmy, které budou prostupovat celým kontextem práce. Definice pojmů poslouží lepší orientaci v problematice a zjednoduší její podání i osobám, které nejsou s problematikou domácího násilí blíže seznámeny.

Pro účely této práce se rozumí:

násilnou osobou - (dále také jako „pachatel domácího násilí“) je fyzická osoba, která se dopouští domácího násilí,

ohroženou osobou - (dále také jako „oběť domácího násilí“) je pak fyzická osoba, na které je násilí páčáno, stejně jako osoba, která je domácímu násilí vystavena pasivně (např. děti přihlížející týrání matky ze strany otce apod.)

společným obydlím – jakákoliv prostora sloužící k bydlení, tedy byt, dům, hotelový pokoj, pokoj v ubytovně apod. *“Tento pojem neklade důraz na vedení společné domácnosti, ale jen na faktický stav společného bydlení, ať už jeho důvodem je jakýkoli titul, např. vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů.”*²⁾

Je nutné si uvědomit, že ne každý incident je domácím násilím. Rozlišit domácí násilí od „běžné“ domácí šarvátky není vždy zcela jednoduchá úloha. Právě k tomuto rozlišení slouží znaky domácího násilí, jimiž jsou:

- „- opakování a dlouhodobost násilí,
- eskalace,
- jasné a neměnné rozdělení rolí,
- neveřejnost.“³⁾

Pokud chceme hovořit o domácím násilí, je nutné, aby byly splněny, respektive

²⁾ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 2. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2012, str. 1941.

³⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence.* Praha: Portál, 2011, s. 24.

Komentář [JK1]: Prosím žlutě to bych celé z cíle a metodiky vyndal a dal do kapitoly č. 2 Viz vymezení základních pojmů.....na začátek textu. V metodice bych to nespecifikoval.

přítomny, všechny uvedené znaky.

Na základě výše uvedených znaků můžeme domácí násilí definovat jako opakované a dlouhodobé násilí, které se odehrává neveřejně, jsou při něm jasně rozdělené role a jeho intenzita postupně narůstá.

Expertní skupina Aliance proti domácímu násilí definuje domácí násilí jako *„fyzické, psychické anebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se stupňuje a vede ke ztrátě schopnosti včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah“*⁴⁾.

Definice expertní skupiny Aliance proti domácímu násilí v sobě obsahuje i některé základní formy domácího násilí, avšak pro potřeby této práce budou zahrnuty i další formy domácího násilí, konkrétně násilí sociální a ekonomické.

⁴⁾ Expertní skupina Aliance proti domácímu násilí. *Domácí násilí* [online]. Bílý kruh bezpečí, o. s. [cit. 2019-10-05]. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

3 Základní formy a varianty domácího násilí

3.1 Formy domácího násilí

Výše uvedené formy domácího násilí (fyzické, psychické, sexuální, sociální a ekonomické) se zpravidla nevyskytují v jednotlivých případech domácího násilí izolovaně. Ve většině případů se jedná o kombinaci uvedených forem, avšak laická, a bohužel i část odborné veřejnosti (např. policisté, záchranáři apod.), se mnohdy mylně domnívá, že v rámci domácího násilí je nutně páčáno pouze fyzické násilí, čímž dochází k situacím, kdy je domácí násilí páčané jinou formou bagatelizováno a není mu přikládána vážnost a důležitost, jakou si jistě každý případ domácího násilí zaslouží.

Nelze jednoznačně říci, která z uvedených forem domácího násilí je tou nejnebezpečnější či nejhorší. Domácí násilí jako takové, bez ohledu na formu, kterou je páčáno, je pro jeho oběť skličující a při dlouhodobém působení může docházet až k devastujícím následkům na její psychice.

3.1.1 Fyzické násilí

„Fyzické násilí je jednoduše to, co oběti fyzicky ubližuje. Pod tímto pojmem se nachází široké spektrum různých a různě nebezpečných forem napadení a zneužívání. Začíná to u "nevinného" pohlavku, přes facku, postrkování, kopání, škrčení, napadení s různými předměty nebo zbraněmi a končí to pokusem o vraždu, v těch nejhorších případech dokonce zavražděním.“⁵⁾

Fyzické násilí je nejzřetelnější a nejlépe odhalitelnou formou násilí obecně, u domácího násilí tomu není jinak. Násilná osoba tudíž nemůže jeho projevy bagatelizovat či je připisovat nějakým jiným vlivům, jako u jiných forem domácího násilí. Často dochází k uvádění různých „vysvětlení“ zranění ohrožené osoby, zejména je požíváno poukazování na nešikovnost ohrožené osoby, což však u vážnějších a častých zranění přestává „fungovat“ a okolí se dozvídá o páčání domácího násilí.

⁵⁾ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008, s. 41.

Násilná osoby si zpravidla nepřeje, aby okolí o jejím chování věděla, proto nutí ohroženou osobu zranění skrývat, většinou pod pohružkou dalšího násilí. V praxi tak dochází k absurdním situacím, kdy je ohrožená osoba, za účelem skrytí modřin či jiných zranění, oblečená v tričku s dlouhým rukávem či v mikině, ačkoliv je zrovna léto a venkovní teploty jsou relativně vysoké, kdy toto chování je vysvětlováno „zimomřivostí“. Pakliže vyjdou zranění ohrožené osoby najevo, dochází z její strany k tvrzením, že si dané zranění způsobila sama, kdy má potřebu popisovat situaci, při které ke zranění došlo, v praxi se zpravidla jedná o pád ze schodů, zakopnutí či uklouznutí ve sprše.

Vzhledem k výše popsaným, značně viditelným a snadno odhalitelným, projevům fyzického násilí jej násilné osoby používají, pokud možno co nejméně, zpravidla

se jej dopouštějí nejčastěji pod vlivem vyhocené situace, emocí či alkoholu. Je nutno podotknout, že alkohol není příčinou násilí, lze jej označit spíše za startér, pomocí něj násilná osoba odbourává zábrany a dochází u něj ke zkratkovitému jednání bez domýšlení následků. Požitím alkoholu násilné osoby často omlouvají své chování a pomocí něj se snaží zprostit odpovědnosti za násilí, kterého se dopustily.

3.1.2 Psychické neboli emocionální násilí

Psychické neboli emociální násilí je „opakované, zpravidla eskalující, řečové (slovní) nebo jiné nekontaktní projevy agrese, které vytvářejí jasně asymetrický partnerský vztah a poškozují duševní stabilitu, či přímo duševní ale i tělesné zdraví obětí“⁶⁾.

Oproti fyzickému násilí dochází u emocionálního násilí k tvorbě de facto neviditelných dopadů na ohroženou osobu, nelze tudíž na první pohled říci, že se jedná o oběť domácího násilí. Násilné osoby jsou si tohoto aspektu velmi dobře vědomy, a proto je v praxi forma psychického násilí přítomna, v různé intenzitě, v téměř každém případě domácího násilí. „Obtížně se prokazuje, ale ve svém důsledku může mít daleko horší dopad, zejména na sebeúctu (hodnocení sebe samého), sebepojetí (představu

⁶⁾ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 23.

*o sobě), sebedůvěru (postoj k sobě) a sebevědomí (vědomí své vlastní hodnoty)*⁷⁾

Do psychického násilí lze zařadit nepřeberné množství činností, např. ponižování, vyhrožování, zakazování různých činností, vulgární oslovování, zastrašování, citové vydírání, vyvolávání pocitu viny, ale i žárlivé scény a v neposlední řadě také ničení oblíbených věcí či týrání domácích mazlíčků.⁸⁾ V praxi se lze často setkat i s případy, kdy násilná osoba demonstruje své výhrůžky ukazováním zbraní, např. legálně drženou střelnou zbraní. Primárním cílem násilných osob je udržovat svou oběť v neustálém strachu, jelikož strach je jednou z nejsilnějších lidských emocí. Jednání násilné osoby bývá zpravidla velmi rafinované a pomocí emocionálního násilí postupně přetváří ohroženou osobu do podoby, která je pro něj přijatelná, v praxi často submisivní osoba ochotná udělat pro svého trýznitele de facto cokoli.

Následky psychického násilí trpí ohrožená osoba zpravidla velmi dlouho, někdy až do konce svého života. U ohrožené osoby se v praxi velmi často projevují známky nízké sebedůvěry a sebevědomí, méněcennost, problém navazovat sociální vztahy či dokonce přátelství, extrémní a de facto permanentní strach z násilné osoby, deprese či dokonce pokusy o spáchání sebevraždy nebo její spáchání.

3.1.3 Sexuální násilí

„O sexuálním násilí mluvíme v tom případě, je-li žena k pohlavnímu styku nucena čili když je sex ze strany partnera násilný a vynucený. Sexuální násilí má mnoho tváří. Může přijít v podobě naléhání k různým sexuálním praktikám, které jsou ženě zpravidla nepřijemné, nebo je při souloži nucena sledovat pornofilmy, nebo je sexuálně obtěžována, či jakýmkoli způsobem zraňována. Tento jev úzce souvisí s tím, že je mnoho mužů (ale i žen) přesvědčeno o tom, že mají na sex se svou partnerkou výhradní právo. A to kdykoli, bez ohledu na její náladu. A pokud se jí zrovna v daném momentu "moc nechce" a nemá na pohlavní styk chuť, "tak se jí prostě trochu pomůže..." Touto a jí podobnou formulací se sexuální násilí

⁷⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 49.

⁸⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 48.

v mnoha případech bagatelizuje, omlouvá a zlehčuje.”⁹⁾

Sexuálního násilí se dopouštějí zpravidla muži proti ženám, jedná se de facto o určitý druh kombinace fyzického a psychického násilí ve velmi intimní oblasti, jelikož dochází k fyzické aktivitě, která značně negativně působí na psychiku ohrožené osoby. Jak z výše uvedeného vyplývá, nelze bagatelizovat sexuální násilí tím, že se jedná „pouze“ o plnění manželských povinností a manžel či manželka má na sexuální styk právo.

Často dochází k mylnému interpretování sexuálního násilí jako ekvivalent pro znásilnění či pohlavní styk jako takový, jedná se o „*jakoukoli situaci, kdy je jedinec nucen podílet se na nežádoucích, nebezpečných nebo ponižujících sexuálních aktivitách*“¹⁰⁾. Sexuální násilí má mnoho forem, v praxi se můžeme setkat např. s nucením zavádět si různé předměty do pohlavních orgánů, připevňování předmětů k pohlavním orgánům, osahávání na intimních partiích apod.

Je nutné si uvědomit, že u sexuálního násilí nemusí být motivací pouze uspokojení sexuálních pudů či představ, jedná se především o nástroj, kterým si násilná osoba svou oběť prodrube a ponižuje ji.⁹⁾

3.1.4 Sociální násilí

„Sociální násilí zahrnuje využívání dětí a jiných osob jako prostředku nátlaku na ohroženou osobu, zákazy kontaktů s rodinou a s přáteli a někdy izolaci – nemožnost setkávat se s jinými lidmi apod.“¹¹⁾

Násilná osoba využívá sociální násilí jako prostředek k získání absolutní moci nad svou obětí, zejména úplnou kontrolou jejího chování, kdy jí dává různé příkazy a zákazy, vynucuje si informace o tom, kam jde, s kým tam jde, proč tam musí jít a co tam bude dělat. Ohrožená osoba se sama začíná vzdávat jakýchkoli sociálních

⁹⁾ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008, s. 41.

¹⁰⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 51.

¹¹⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 50.

kontaktů, a to z důvodu svého počátečního zaujetí násilnou osobou. Následně dochází ke snaze ohrožené osoby nevyvolávat konfliktní situace, tudíž se sociálních kontaktů, např. s kolegy v práci či kamarády, začíná stranit. Ohrožená osoba nereaguje na názory přátel a příbuzných a odmítá přijmout fakt, že se její partner snaží o její úplnou izolaci od okolního světa. V plně rozvinutých případech sociálního násilí převládá u ohrožené osoby především strach a stud.¹⁰⁾

Sociální izolace ohrožené oběti je ze strany pachatele domácího násilí pozvolnou a soustavnou činností, kterou realizuje svůj cíl, tím je zpřetrhání veškerých úzkých sociálních vazeb mezi ohroženou osobou a jejím okolím, případně zabránění vzniku nových. Násilná osoba si totiž velice dobře uvědomuje, že čím větší základnu přátel a rodiny, a z ní plynoucí podpory a názorů, bude ohrožená osoba mít, tím větší je pravděpodobnost, že dojde k odhalení domácího násilí jako takového, a že se jí někdo z jejích blízkých bude snažit pomoci ukončit závadový vztah a tím jí odloučit od pachatele domácího násilí. Dalším motivem násilné osoby k izolaci své oběti od okolního světa je zejména znepřístupnění forem pomoci při ukončení vztahu, např. pomoc v oblasti ubytování po odchodu ze společné domácnosti či finanční pomoc. Realizace této formy domácího násilí začíná v praxi velmi často přestěhováním se „za lepším“ a tím vytvoření geografického oddělení od blízkých osob a následným výmluvám, proč není možné blízké osoby častěji navštěvovat, zpravidla se jedná o ekonomické a časové důvody nebo o tvrzení násilné osoby, že její blízcí jeho oběti nemají rádi, a proto s nimi nechce trávit čas.

3.1.5 Ekonomické násilí

Cílem ekonomického násilí je jednoznačně vytvoření ekonomické disharmonie uvnitř vztahu a donutit ohroženou osobu k finanční závislosti na pachateli domácího násilí. Stejně jako u sociálního násilí i zde dochází k vytvoření závislosti ohrožené osoby na osobě násilné pozvolna a zprvu zcela nenápadně. Jedná o velmi rafinovanou a promyšlenou formu domácího násilí, kdy se násilná osoba nemůže vymlouvat na to, že si neuvědomovala, že něco takového dělá.

Prostředků k vytvoření disproportčního ekonomického vztahu je několik, v praxi se můžeme často setkat např. s nucením k odevzdávání všech příjmů

a následnému přidělování „dostatečného množství“ finančních prostředků, nucení využívat všechny příjmy ohrožené osoby k financování chodu společné domácnosti a tím zabránění vytváření finanční rezervy, mnohdy dochází k situacím, kdy ohrožená osoba skresluje výši svých příjmů či jejich část dokonce zamlčuje, čímž opět dochází k nerovnoměrnému ekonomickému zatížení uvnitř vztahu. U násilných osob s velmi dobrou finanční situací v praxi dochází k tomu, že ohrožené osobě zcela zakáží jakoukoli výdělečnou činnost a tím si upevní její ekonomickou závislost, především se jedná

o matky, které jsou donuceny zůstat doma s dětmi a věnovat se domácnosti, i když by rády pracovaly. Tento případ je pak násilnou osobou vysvětlován především tím, že dítě matku potřebuje u sebe, a ne v práci a že on po příchodu domů, poté co celý den tvrdě pracoval, potřebuje mít vytvořené zázemí pro „spokojený“ rodinný život.

Následky této formy domácího násilí jsou nasnadě. Jedná se o extrémní strach ukončit vztah právě kvůli absenci ekonomické nezávislosti. V praxi se lze setkat s případy finanční ngramotnosti ohrožených osob v důsledku dlouhodobému (někdy i v rozmezí desítek let) vystavení ekonomickému násilí. Ohrožená osoba není schopna svědomitě a plánovitě zacházet s finančními prostředky, neví, jaké poplatky jsou spojeny s bydlením a každodenním životem jako takovým.

3.2 Varianty domácího násilí

Členění variant domácího násilí je několik, pro účely této práce bude použito následné dělení variant domácího násilí:

- epizoda v minulosti („episode in the past“)
- mentální mučení/psychické týrání („mental tortment“)
- krátká historie násilí („short history of violence“)
- partnerský terorismus („partnership terrorism“)¹²⁾

3.2.1 Epizoda v minulosti

¹²⁾ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 12.

„Domácí násilí v této variantě má pouze ojedinělý, epizodický výskyt. Představuje uzavřenou kapitolu partnerského soužití. Tento vzorec není spojen s výraznějšími poruchami osobnosti násilníka.“¹³⁾

Jak vyplývá z výše uvedeného, je epizoda v minulosti jednou z nejméně závažných variant domácího násilí, lze-li ji, v kontextu domácího násilí jako takového, takto označit. Je nutno uvést, že označením „nejméně závažná varianta“ není myšleno, že by epizoda v minulosti nemohla být pro ohroženou osobu traumatizující, avšak je takto označena v porovnání s ostatními variantami domácího násilí, kterým se budu v této kapitole věnovat. A to zejména proto, že se nejedná o dlouhodobé působení násilí na ohroženou osobu, ale „pouze“ o jednorázově užitě násilí v důsledku řešení krizové situace uvnitř vztahu, ať už partnerského či rodinného.

3.2.2 Psychické týrání

Tato varianta domácího násilí se vyskytuje vzácněji a je založena pouze na psychickém týrání, kdy toto není kombinováno s jinou formou násilí.¹³⁾

„Je třeba zdůraznit, že psychické týrání nastává ve 100 % případů domácího násilí. Je to dáno tím, že opakované napadání partnera, ať už má jakoukoli povahu, vždy obsahuje i prvky psychického násilí... Musí se totiž vyrovnávat s faktem, že jí tělesně ubližuje blízká osoba, což vždy přináší psychickou destabilizaci, či přímo traumatizaci.“¹⁴⁾

Část laické veřejnosti stále věří mýtu, že psychické týrání není tak závažné jako fyzické násilí, avšak opak je pravdou. Následky psychického týrání nejsou méně devastující nežli fyzické násilí, což dokládá několik provedených výzkumných studií. Následky obětí psychického týrání trpí stejně závažnými následky jako oběti násilí fyzického, dle slov obětí se v případě psychického týrání jedná dokonce o horší

¹³⁾ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 12.

¹⁴⁾ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 13.

a beznadějnější situaci.¹⁵⁾

Řešení problému psychického týrání v partnerském vztahu je značně komplikované, násilná osoba vlivem prožívaného násilí ztrácí sebevědomí, což postupně vede ke snižování četnosti, či dokonce zániku, sociálních vztahů s okolím. Opuštění násilné osoby je o to složitější, že v mnoha případech psychického týrání absentují předpoklady pro znovunastolení rovnováhy ve vztahu, jako jsou např. možnost získání uznání od násilné osoby, snaha násilné osoby o změnu svého chování, přebírání odpovědnosti násilné osoby za své chování atp.¹⁶⁾

3.2.3 Krátká historie násilí

Jedná se o variantu, která se vyskytuje ve větší četnosti. Během této varianty jsou konkrétní projevy násilí soustředěny do krátkých časových úseků, které jsou střídány dlouhým obdobím klidu a nárůstu napětí. Právě poslední dvě fáze jsou u této varianty domácího násilí převládající.¹⁷⁾

Právě na základě výše uvedených informací v praxi dochází k zaměňování této varianty domácího násilí s tzv. „italskou domácností“. Malá četnost projevů násilí, respektive velká časová prodleva mezi nimi, zapříčiňuje umírněnější výklad výpadů násilné osoby okolím, v praxi často dochází k mylnému názoru, že se jedná o obyčejné rodinné neshody, při kterých jeden z partnerů „neudržel nervy na uzdě“.

3.2.4 Partnerský terorismus

Jak název této varianty napovídá, jedná o velmi závažnou formu domácího násilí. „*Jde o dlouhodobé, chronické domácí násilí, které vážně traumatizuje oběť a psychicky poškozují i děti, které v rodině vyrůstají.*“¹⁸⁾

¹⁵⁾ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 24.

¹⁶⁾ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 25.

¹⁷⁾ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 12.

¹⁸⁾ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 13.

Při partnerském terorismu dochází ke kombinaci několika forem domácího násilí. Obvyklou násilnou osobou této varianty je muž, který trpí narušením osobnosti a chování. Jeho chování postrádá jakýkoliv respekt vůči ohrožené osobě. Pro ohroženou osobu mohou být pokusy o odloučení od násilníka velmi nebezpečné, jelikož to pro něj znamená ztrátu kontroly a moci, tudíž ztrátu jeho „smyslu života“.¹⁷⁾

4 Cyklus domácího násilí

„Domácí násilí se může jevit jako nepředvídatelné, ale ve skutečnosti má určitý typický vzorec – tzv. cyklus domácího násilí, který jako první popsala Lenore Walkerová (1979).“¹⁹⁾

Uvedená autorka stanovila čtyři fáze, které se v průběhu domácího násilí vzájemně střídají, přičemž jednotlivé fáze mají různou dobu trvání. Interval střídání jednotlivých fází se postupem času zkracuje. Jedná se o tyto fáze:

- Fáze napětí
- Fáze násilí
- Fáze usmíření, líbánek
- Fáze klidu.

Násilná osoba má v každé z fází charakteristické chování, kdy toto platí nejen u domácího násilí mezi mužem a ženou, avšak stejnými fázemi si prochází všechny formy domácího násilí.²⁰⁾

Uvedený cyklus domácího násilí má v jednotlivých případech různou délku, v praxi se lze setkat s případy, kdy se délka pohybuje od několika dní až po několik let, přičemž nejvariabilnějšími fázemi jsou fáze usmíření a fáze klidu, které se různí nejen mezi jednotlivými případy domácího násilí, ale také v rámci jednoho případu postupem času.

Koncept cyklu domácího násilí je koncipován jako kruh, ve kterém na sebe jednotlivé fáze plynule navazují. Tyto fáze se neustále opakují, dokud nedojde k přerušení cyklu a tím ukončení domácího násilí jako takového. *„Neidig a kol. (1968) poukazují na to, že většina incidentů domácího násilí má vzestupný charakter. V tomto kontextu by mělo být domácí násilí popisováno spíše jako spirála, nikoli jako kruh jak je to v současné literatuře obvyklé.“²¹⁾*

¹⁹⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 52.

²⁰⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 53.

²¹⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 55.

4.1 Fáze napětí

Tato fáze je začátkem celého cyklu. V počátku domácího násilí je relativně dlouhá, postupem času se však zkracuje, až se v plně rozvinutých případech zkrátí na několik minut, maximálně hodin. Násilná osoba v této fázi vyčítá ohrožené osobě její chování, jednání či naopak absenci jednání, zpočátku se jedná o relativně důležité věci, postupem času však násilné osobě začínají vadit čím dál větší drobnosti, až dojde k vyčítání naprostých banalit.

Komunikace mezi ohroženou a násilnou osobou se zhoršuje. Objevuje se křik a nadávky ze strany násilné osoby. V ohrožené osobě postupně narůstá pocit strachu, má snahu předejít vzniku konfliktu tím, že se chová submisivně, instinktivně se snaží vyhovět všem přáním násilné osoby, dělá věci přesně tak, jak si přeje násilná osoba, jelikož si myslí, že tím výčitky ustanou. Je přesvědčená o tom, že za nárůst napětí může ona, jelikož se málo snažila a dělala vše špatně, přesně tak, jak má násilná osoba v úmyslu. Veškeré její snahy jsou však zbytečné, fáze násilí je nevyhnutelná a jediné, čeho může ohrožená osoba dosáhnout je oddálení této fáze, což ovšem znamená prodloužení fáze napětí.²²⁾

4.2 Fáze násilí

Fáze napětí se dostala na svůj vrchol a násilná osoba se uchyluje k násilí. *„Násilník rozbíjí věci, zastražuje, snaží se získat moc a kontrolu nad druhým a zcela ho ovládnout, a to i několikahodinovým tyranizováním, kdy dojde na kopání, mlácení, strkání, poplívání, škracení, pálení, svazování i znásilňování.“²⁰⁾*

V ohrožené osobě se mísí pocit extrémního strachu s beznadějí. Tato fáze je pro ohroženou osobu plná negativních emocí, kdy se u ní projevuje, kromě výše zmíněných, také zoufalství, úzkost, lítost a odhodlání. V průběhu této fáze, respektive bezprostředně po ní, se ohrožená osoba intenzivně zabývá možností, že násilnou osobu opustí, že se osamostatní a začne jinde znovu. V této fázi se mnohdy „objevuje

²²⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 54.

na scéně“ policie, a to buď prostřednictvím samotné ohrožené osoby, která jí oznámí násilí, kterému je nucena čelit, nebo prostřednictvím sousedů či blízkých osob. Na základě výše uvedených emocí ohrožená osoba jedná, více či méně popisuje útrapy, kterými si prochází v úmyslu osamostatnit se od násilné osoby.

Násilná osoba prožívá intenzivní pocit nadvlády a kontroly, čímž dochází k jejímu naprostému psychickému uspokojení. Byť se to může zdát nepochopitelným a neuvěřitelným, v praxi existují násilné osoby, které uvádí, že si nikdy a u ničeho neodpočinou tak, jako při týrání druhého.

Tato fáze se postupem vývoje domácího násilí stále více prodlužuje, kdy zpočátku se může jednat „pouze“ o sérii úderů v trvání několika vteřin až minut, v plně rozvinutých případech se však jedná i o několik hodin nepřetržitého násilí. V praxi dochází k absurdním situacím, kdy je násilná osoba schopna v průběhu této fáze dělat zcela běžné věci, např. se mezi jednotlivými projevy týraní navečeřet, sprchovat se mezitím, co je ohrožená osoba svázaná ve vedlejší místnosti atp.

4.3 Fáze usmíření, líbánek

„Násilník si uvědomuje, že oběť by mohla chtít vztah k němu ukončit, ale nechce nad ní ztratit kontrolu a moc, nechce o ni přijít, proto mění strategii chování – omlouvá se, slibuje, že se nic podobného už nebude opakovat, ubezpečuje, že se změní.“²³⁾

Násilná osoba, kromě uvedeného chování, také zahrnuje ohroženou osobu pozorností, často jí, alespoň v ranných etapách domácího násilí, kupuje dárky jde-li o ženu, nosí jí květiny, bere jí na večere, do kina či divadla, nebo jí poskytne nezvykle vysokou částku finančních prostředků, aby si něco koupila a udělala si radost. Tímto svým chováním si násilná osoba „kupuje“ odpuštění své oběti, snaží se jí přesvědčit o tom, že se jednalo o výjimku. V praxi se lze u rozvinutějších případů setkat také s přenášením viny na ohroženou osobu, kdy je násilníkem přesvědčována o tom, že je to vlastně její vina, že by k násilí vůbec nedošlo, kdyby

²³⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 54.

se chovala dle jeho představ, nebo s tvrzením, že jej k násilnému chování vlastně dohnala či jej vyprovokovala.

Ohrožená osoba v této fázi opouští svůj prvotní záměr opustit násilnou osobu, což je zapříčiněno blízkým vztahem s ní a snahou o jeho zachování. Dochází k uvěření všem slibům násilné osoby a k vytvoření falešného pocitu bezpečí a spokojenosti. Pakliže ohrožená osoba situaci řešila s policií, v této fázi přestává komunikovat, či celou situaci bagatelizuje, omlouvá se, že policii zaměstnala a dále nechce nic řešit, stahuje již podaná oznámení, odmítá proti násilníkovi vypovídat apod. Tímto svým chováním si v praxi ohrožená osoba nevědomky, neúmyslně, „zavírá dveře“ k pomoci ze strany policie. Opakovaná oznámení o incidentech, která policie aktivně řeší, nelze „dotáhnout do konce“ bez aktivní spolupráce ohrožené osoby, v praxi občas dochází k nechuti policistů řešit opakované incidenty, když ví, že to „zase nikam nepovede“. Tento přístup některých policistů rozhodně není adekvátní, avšak lze jej, za určitých okolností, pochopit.

4.4 Fáze klidu

U některých autorů se lze setkat s tím, že tuto fázi vynechávají (Matoušková, 2013), či jí spojují s fází líbánek (Čírtková, 2008), a to především z důvodu společných znaků těchto dvou fází. Tato fáze však má v cyklu domácího násilí své nezastupitelné místo. Oproti fázi líbánek se totiž násilná osoba ve fázi klidu již o nic nesnaží, nebezpečí, že jí její oběť opustí, je zažehnáno, a z jejího pohledu není potřeba se o nic jiného snažit.

Ohrožená osoba je, v rámci možností, spokojená, nemá z násilníka strach a věří, že je jejich vztah opětovně v pořádku. Má pocit, že se násilná osoba opravdu změnila, že se již žádné násilí nebude opakovat a vše bude „růžové“.

5 Osoby zúčastněné na domácím násilí

5.1 Ohrožené osoby

Ohrožené osoby, nebo též oběti domácího násilí, lze rozdělit na pravé, nepravé a falešné oběti.

- **Pravé oběti** domácího násilí jsou lidé, kteří jsou opravdu postiženi domácím násilím a jsou vystaveni některé z jeho forem či kombinaci více z nich.
- **Nepravé oběti** jsou jedinci, kteří jsou přesvědčeni o tom, že to, co se jim ve vztahu s blízkou osobou děje, je domácí násilí.
- **Falešné oběti** jsou pak ti, kteří se za oběť domácího násilí účelově vydávají, a to z nejrůznějších důvodů, např. ve snaze získat do péče společné děti po ukončení vztahu, či pouze proto, aby měla blízká osoba „problémy s policií“.

Rozpoznat od sebe pravou a falešnou oběť domácího násilí je často nelehkým úkolem, kdy je nutné mít hlubší znalosti o domácím násilí jako takovém a o chování ohrožených osob, aby mohla být tato diferenciacce správně provedena. Je nutné uvést, že neexistuje „typická oběť domácího násilí“, avšak z praxe lze pozorovat chování, které je pro tuto skupinu osob typické. Jedná se zejména o extrémní strach z násilné osoby, omlouvání jejího násilného chování a přisuzování viny za ně sobě samé, neochota o jednotlivých incidentech otevřeně hovořit či je podstatně zkreslovat, a to zejména z důvodu hlubokého studu, dále ohrožená osoba nevyžaduje razantní zásah či represivní opatření vůči násilné osobě.

Chceme-li hovořit o osobě ohrožené domácím násilím, musíme jednoznačně dojít k závěru, že se jedná o domácí násilí. K tomu složí mnoho metod, avšak v policejním prostředí se jedná zpravidla o metodu SARA DN (Spousal Assault Risk Assessment). Autory této metody jsou Randall Kropp, Stephen D. Hart a Henrik Belfrage. Jedná se o soubor otázek, které jsou kladeny ohrožené osobě v rámci rozhovoru, její odpovědi jsou zaznamenávány do odpovědního archu. Následné vyhodnocení je provedeno na základě těchto odpovědí a úsudku tazatele, v našem případě policisty.²⁴⁾ Záznamový arch a návod pro jeho vyplňování a vyhodnocování je v policejním prostředí součástí

²⁴⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 58.

interního aktu řízení, konkrétně je přílohou č. 6 k metodické příručce č. 1/2010 ředitele Ředitelství služby pořádkové policie k realizaci ZP PP č. 166/2009 o provádění vykázaní.

Chování ohrožené osoby je pro mnohé nepochopitelné, fakt, že se oběť neoprostí od násilné osoby ihned po prožití první fáze násilí je mnohdy okolím mylně interpretován tak, že se násilí ohrožené osobě vlastně líbí, proto se mu opakovaně vystavuje místo toho, aby násilníka opustila. Toto chování ohrožené osoby je často popisováno a vysvětlováno na příkladu „vařící se žáby“. Jde o to, že vhodíme-li žábu do hrnce s vařící vodou, ihned z něj vyskočí. Ale umístíme-li žábu do téhož hrnce, avšak naplněného studenou vodou, kterou začneme postupně zahřívát, žába se uvaří, jelikož ve chvíli, kdy si uvědomí, že je v nebezpečí a je ohrožena na životě je již voda tak horká, že žába nemá sílu z ní vyskočit.

Z praxe je zřejmé, že osoba, která je vystavena dlouhodobému domácímu násilí se chová navenek nelogicky, avšak pro ni je její chování naprosto logické. Jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, ohrožená osoba je vystavena soustavnému působení násilí, tudíž je z jejího pohledu naprosto logické, že se postupem času začne formovat podle představ násilné osoby ve falešné naději, že se již násilí nebude opakovat. Často dochází také k tomu, že ohrožená osoba uvěří obviňování pachatele a sama si dává vinu za výbuchy násilí a závadové chování pachatele obecně. U dlouhodobých případů domácího násilí lze v praxi pozorovat až nepřirozeně submisivní chování.

5.1.1 Muži jako ohrožené osoby

O této skupině ohrožených osob se v kruhu laické veřejnosti moc nemluví, zejména proto, že muži jsou obecně považováni za silnější než ženy, a proto je pro mnohé nepředstavitelné, že by se mohli stát obětí soustavného týrání.

Toto také souvisí s tím, že se muži v mnohem menší míře obrací na své okolí se žádostí o pomoc, pocit studu je v těchto případech mnohem hlubší než u žen, nevnímají sami sebe jako oběť a chování partnerky nevyhodnocují jako něco

nežádoucího, mají strach z toho, že se bude o jejich situaci veřejně mluvit a že se o ní jejich známí či sousedé dozví v důsledku čehož by mohlo dojít k jejich stigmatizaci, další pohnutkou, která muže vede k rozhodnutí o neoznámení celé situace je strach, že jim nebude nikdo věřit nebo se dokonce vše obrátí proti nim.²⁵⁾

Ve spojitosti s mužem, jako osobou ohroženou domácím násilím vznikl koncem 70. let minulého století pojem **syndrom bitého manžela**, který zavedla Suzanne Steinmetz ve své stati „The battered husband syndrome“ (1978). Podkladem byl výzkum z roku 1975, který uvádí, že u 49 % případů s projevy násilí se role násilné a ohrožené osoby vzájemně střídaly, u 27 % těchto případů byl agresorem pouze muž a ve 24 % byla pachatelkou násilí žena. Ke skoro totožným výsledkům došel i výzkum z roku 1985.

Stať byla uveřejněna v době, kdy nebyl žádoucí neutrální pohled na domácí násilí, proto byly vnímány veskrze negativně, a to především ze strany feministicky orientovaných badatelek, které nepřipouštěli možnost, že by postavení násilné osoby mohlo být genderově vyrovnané. Svě tvrzení opírali o názor, že muži o násilí, které páchají na ženách lžou a ženy se k němu otevřeně přiznávají, v důsledku čehož jsou výsledky uvedených výzkumů zkresleny. V důsledku těchto hlasů z řad odborné veřejnosti došlo k neakceptování tohoto syndromu, který následně zcela zapadl.²⁵⁾

5.1.2 Ženy jako ohrožené osoby

Žena byla od počátku teorie domácího násilí vnímána primárně a výlučně jako ohrožená osoba, protože to byly právě případy brutálního týrání žen ze strany jejich partnerů, které vedly k potřebě odborné veřejnosti získat o tomto druhu násilí informace a vymezit jej pro další práci s ním. Jak bylo uvedeno výše, genderové rozdělení násilných osob bylo zpočátku teoretického zkoumání tohoto společensky patologického jevu striktně odmítáno.

Obdobně jako u mužů vzniklo i u žen specifické označení, zavedla jej Lenore E.

²⁵⁾ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Muži jako oběti domácího násilí* [online]. Právo a rodina, Praha: 2010, č. 7. [cit. 2019-11-30]. Dostupné z <https://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domacihonasili/>

Walker ve své knize „The Battered Woman Syndrome“ (1984), tím označením byl **syndrom týrané ženy**. Tento syndrom se však nutně nerozvíjí u každé ženy, která je vystavena domácímu násilí, na jeho vzniku se značnou mírou podílí typ domácího násilí, kterému je vystavena, jaká byla před působením domácího násilí

a jaké byly reakce jejího sociálního okolí. Uvedená autorka spojuje tento syndrom s dalšími znaky, a to naučenou bezmocí a cyklem domácího násilí. V pracích Lenore E. Walker z 90. let dochází k přibližování syndromu týrané ženy k posttraumatické stresové poruše. Poté co byl v 80. letech minulého století tento syndrom začleněn do teorie domácího násilí nebyl téměř vůbec upraven a byl interpretován tak, jak jej Lenore E. Walker vymezila. V USA byl odbornou veřejností přijat natolik, že docházelo k jeho využívání i v rámci soudní síně a soudních rozhodování. Snaha o změnu definice syndromu týrané ženy přichází v druhé polovině 90. let minulého století, kritici tohoto pojmu se opírali především o fakt, že název „syndrom“ je do jisté míry zavádějící a evokuje přítomnost určité psychopatologie v důsledku čehož může docházet ke stigmatizaci žen, které se staly oběťmi domácího násilí jako osob s psychickou poruchou či nemocí.²⁶⁾

5.2 Násilné osoby

Stejně jako u ohrožených osob, ani v této kategorii nelze definovat „typickou násilnou osobu“. A to především z toho důvodu, že v současnosti není pomocí výzkumu zmapována typologie násilných osob. Typické rysy osobnosti agresora lze tedy usilovat pouze z výpovědí ohrožených osob a z psychologických či kriminologických výzkumů. U násilných osob neexistuje věkové omezení, domácího násilí se dopouštějí jak osoby v pokročilém věku, tak i teenageři. Jedním ze zásadních mýtů, které kolují o násilných osobách v domácím násilí je, že „slušní lidé se domácího násilí nedopouští“. Toto tvrzení však nelze přijmout, protože domácího násilí se dopouštějí i lidé vzdělaní, slušně vyhlížející, oblíbení v kolektivu, společensky aktivní apod.²⁷⁾

²⁶⁾ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 27.

²⁷⁾ HRDÁ, Lucie. *Pachatelé domácího násilí* [online]. RODINA, 2007. [cit. 2019-11-30]. Dostupné z <http://www.rodina.cz/clanek6055.htm>

Nelze jednoznačně určit, proč se některé osoby chovají agresivně a jiné nikoliv. Násilné chování má několik příčin, těmi nejčastějšími jsou:

Těžký stres – některé druhy stresorů mohou být příčinou násilného chování, zvláště jsou-li chronické.

Frustrace – každý člověk má odlišnou frustrační toleranci, tzn. míru frustrace, které je schopen bez větších obtíží čelit. Fakt, že se někteří lidé v důsledku frustrace chovají násilně vůči svým blízkým, nazývají psychologové „přemístěním agrese“. Jednájí takto především lidé, kteří jsou nadměrně zatíženi frustrací ze své ekonomické či sociální situace.

Partnerské neshody – neexistuje vztah bez neshod, tyto neshody mohou v určitých situacích přerůst v násilí. Jedná se především o neshody v oblasti rozdělení domácích prací, péče o děti a jejich výchova, finanční situace v rodině či hospodaření s financemi apod.

Vzory a modely chování – každý člověk do určité míry přejímá vzory a modely chování osob ve svém okolí. Pokud osoba vyrůstá v rodině, ve které je používání násilného chování „běžné“, lze předpokládat, že její sama přijme a ve svém vlastním vztahu

pak bude postupovat stejně, tudíž používat násilí. Navzdory všeobecně rozšířenému mýtu o „od narození zlém člověku“ je dokázáno, „že agrese není vrozená genetická vada, nýbrž ve většině případů pouze naučený styl lidského chování“²⁸⁾.

Alkohol a drogy – přítomnost alkoholu nebo drog u násilných osob během incidentu není nic neobvyklého. U alkoholem či jinými návykovými látkami intoxikovaných osob dochází k odbourávání přirozených zábran, což má mnohdy za následek používání násilí v interakci s ostatními osobami. Těmto projevům agresivity a násilí nejsou uchráněni ani ti nejbližší, tudíž lze označit alkohol či drogy za spouštěč násilí, avšak nelze říci, že se jedná o jeho příčinu, protože člověk bez sklonů k násilí se k němu neuchýlí ani v případě intoxikace návykovými látkami.

Psychická onemocnění – některá onemocnění psychického rázu je doprovázeno projevy násilí, jedná se zejména o mánie a psychózy, při nichž dochází u nemocné osoby k odlišnému vnímání okolního světa a špatnému vyhodnocení situace, které jsou vystaveni. Psychicky nemocní lidé mohou v určitých fázích své nemoci vnímat dění kolem nich jako ohrožení pro ně samotné či pro jejich blízké a reagovat na něj pomocí agrese či násilí.

²⁸⁾ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008, s. 69.

Poruchy osobnosti – pomocí studií došlo k poznání, že až 80 % pachatelů domácího násilí vykazuje znaky poruchy osobnosti. Jednou z nejrizikovějších poruch osobnosti je antisociální porucha osobnosti, jelikož má přímý dopad na chování k lidem v okolí, mezi typické projevy této poruchy patří mimo jiné podrážděnost, agresivita, absence výčitek svědomí ve vztahu k použití násilí na jiných osobách, své násilné jednání vůči ostatním považují za oprávněné atp.²⁹⁾

5.2.1 Muži jako násilné osoby

Muži byly v původní, feministické, teorii o domácím násilí označováni výhradně za násilné osoby, avšak „většina mužů (80 %) není násilná, 12 % tvoří občasní zneuživatelé a pouze 8 % mužů spadá do kategorie chronických domácích násilníků“.³⁰⁾

Muži jsou často označováni za lovce a vůdce, z tohoto vycházela snaha vysvětlení důvodu četnějších projevů agresivity a násilného chování u mužů ve srovnání se ženami. Tato snaha se opírala o biologické či genetické faktory mužů. Tím vzniklo několik mýtů o násilných mužích a příčinách jejich násilného chování, jedná se nejčastěji o mýty, že Mužský pohlavní hormon testosteron má vliv na jejich násilné a agresivní chování. Tento mýtus je založen na faktu, že muži mají v krvi mnohem více testosteronu než ženy (desetkrát až dvacetkrát) a tento hormon je tudíž příčinou častějších projevů agrese a násilí u mužů než u žen. Toto tvrzení bylo však vědecky vyvráceno.

Násilné chování je nutné pro šíření mužských genů. U tohoto mýtu je stěžejní tvrzení, že bylo z historického hlediska násilné chování u mužů žádoucí, aby si zajistili nejvhodnější partnerku a tím i matku svých dětí. Muži jsou tímto mýtem přirovnáváni ke zvířecím samcům, kteří bojují o samice pomocí násilí a mnohdy dochází i k usmrcení „soka v lásce“. Uvedený mýtus lze shrnout tak, že muži si od pradávna pěstovali agresivitu a násilné chování za účelem rozmnožování.

Tyto teorie založené na genetickém či biologickém původu násilí a agrese u mužů se však již nezabývají vysvětlením, proč u některých mužů dochází k projevům násilí

²⁹⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 61-64.

³⁰⁾ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 41.

ve značné míře a u jiných téměř vůbec.³¹⁾

5.2.2 Ženy jako násilné osoby

Ženy jsou jako násilné osoby v partnerských vztazích de facto neprozkoumanou kategorií, což je zapříčiněno především malým rozsahem vstupních dat, jelikož muži velmi neochotně přiznávají, ať už sami sobě nebo svému okolí, že jsou obětí týrání ze strany své partnerky. To však neznamená, že ženy domácí násilí nepáchají a nemělo by docházet k podceňování žen coby násilných osob. „Ženy zdaleka nejsou jen něžnými bytostmi. Dokážou být násilné i kruté. Mohou figurovat jako násilné osoby prakticky ve všech druzích a typech domácího násilí.“³²⁾ Avšak nejčastěji se ženy jako násilné osoby objevují ve spojitosti se selháním role pečovatelky, ať už ve vztahu k dětem či seniorům. Dříve byl některými autory (např. Walkerová, 1979) prosazován názor, že se ženy dopouští násilí na svých partnerech pouze v sebeobraně, to však bylo později jinými badateli zpochybněno, proto od něj bylo následně upuštěno.³³⁾

Někteří autoři (např. Stets a Straus, 1990) zastávají názor, že ženy páchají násilí vůči svým partnerům jako sebeobranu pouze v minimu případů. Uvádějí, že četnost násilného chování muže vůči ženě, a naopak je téměř shodná, jejich výzkum ukázal, že: „ve 42-45 % případů zaútočila jako první žena a ve 44-53 % případů muž“³⁴⁾. Nelze tudíž udržet představu o ženách jako o „křehkých květkách“, je však nutné rozlišovat, z jakého důvodu se ženy dopouštějí násilí vůči svým partnerům. Zda se jedná o sebeobranu, vzájemné násilí či výlučné násilí ženy vůči muži.³⁵⁾

³¹⁾ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008, s. 68–69.

³²⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 65.

³³⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 65-66.

³⁴⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 66.

³⁵⁾ ŠEVČÍK, Drahomír. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 66-67.

6 Pomoc účastníkům domácího násilí

Pomáhat účastníkům domácího násilí je velmi důležitou rolí pro celou společnost, a to jak v rámci prevence, tak v rámci rehabilitace. Široká laická veřejnost má vcelku dobré povědomí o možnostech pomoci ohroženým osobám, avšak o možnostech pomoci osobám násilným se veřejně moc nemluví, dle mého názoru se o ní ani moc neví. Já osobně si myslím, že pomoc osobám ohroženým domácím násilím je velmi důležitá, avšak nemenší pozornost je nutné věnovat také pomoci osobám násilným. Obě tyto kategorie osob si však nejdříve musí přiznat, že mají nějaký problém a že pomoc potřebují, až poté je možné jim nějakou kvalitní a účinnost pomoc poskytnout.

6.1 Pomoc ohroženým osobám

Pomoc ohroženým osobám je čím dál více diskutovaná, zejména mezi laickou veřejností. Mnohdy se zdá, že ze strany veřejné moci je ochrana osob ohrožených domácím násilím nedostatečná. Avšak, jak již bylo výše uvedeno, každý případ domácího násilí je silně individuální, v tom také spočívá relativně složitá možnost státu, respektive státních orgánů, oběti chránit již v počátku či v průběhu domácího násilí.

6.1.1 Pomoc ohroženým osobám v rámci právního řádu

Základní principy ochrany osoby před jakýmkoliv bezprávím zakotvují především Ústava České republiky³⁶ a Listina základních práv a svobod³⁷. Zejména Listina základních práv a svobod determinuje základní práva a svobody, která požívají ochranu ze strany státu (právo na domáhání se takové ochrany je samo základním právem). Omezit tato práva může pouze stát, a to jedině zákonem, avšak musí se jednat

³⁶ ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1993, částka 1, s. 5-16.

³⁷ ČESKO. PŘEDSEDNICTVO ČESKÉ NÁRODNÍ RADY. Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1993, částka 1, s. 17-23.

o omezení z důvodu veřejného zájmu, nebo je-li to nezbytné pro výkon jiných práv, přičemž je nutné šetřit podstatu a smysl těchto práv.³⁸

Právní řád České republiky je schopen relativně efektivní ochrany obětí domácího násilí. Jedná se zejména o dva nástroje, které poskytuje. Jedná se o oprávnění Policie České republiky vykázat násilnou osobu ze společného obydlí a dále pak o integraci trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí do soustavy trestního zákoníku, obě tyto formy ochrany budou představeny v následujících pododdílech práce.

6.1.1.1 Vykázání násilné osoby ze společného obydlí

Institut vykázání je „ex-lege“ vymezen v hlavě sedmé zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o Policii ČR“), který mimo jiné poskytuje příslušníkům Policie ČR v rámci aplikace ustanovení §§ 44 až 47 legitimní možnost ochrany osoby ohrožené domácím násilím již po nahlášení domácího násilí.

Zákonodárce tento institut formuloval v § 44 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky následovně:

„(1) Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.

(2) Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

(3) Vykázání oznámí policista ústně vykazané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené

³⁸ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 203.

a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.

(4) Není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie; součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

(5) Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázání (dále jen „příslušné krajské ředitelství“). Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení

o vykázání a je považována za dodrženu, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství. O tomto právu policista vykázanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykázání.

(6) Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázání nebyly splněny, vykázání ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.“

Z citovaného ustanovení je jasně zřetelné, že zákonodárce nejen definovat podmínky, za kterých je možné vykázání realizovat, ale také dobu jeho trvání. Jedná se o dobu deseti dní, kdy tuto lhůtu nelze zkrátit, a to ani se souhlasem ohrožené osoby. Tato část ustanovení je de facto sekundární ochranou ohrožené osoby před vlivem osoby násilné, jelikož neumožňuje oběti zkrátit dobu vykázání a tím nedává pachateli důvod se o takové ovlivnění vůbec pokoušet.

O prvním odstavci § 44 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky lze říci, že „stanoví základní hypotézu, při jejímž splnění lze vykázání provést. Touto okolností je, že policista zjistil skutečnosti, ze kterých lze důvodně usuzovat, že hrozí nebezpečí,

*že se určitá osoba žijící společně s jinou osobou, kterou napadá („ohrožená osoba“), dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě (např. ublížení na zdraví, vražda, omezování či zbavení osobní svobody, vydírání, útisk atd.) nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti (např. znásilnění atd.). Pokud je tento předpoklad splněn, je policista oprávněn vykázat násilnou osobu ze společného obydlí, tedy z bytu nebo domu společně obývaného s osobou, vůči níž se útoků dopouští“.*³⁹

Ostatní ustanovení hlavy sedmé, tedy § 45 až 47 zákona o Policii ČR, definují nejen práva a povinnosti vykázané osoby (např. ověřit si vykázaní na lince 158, vydat všechny klíče od společného obydlí apod.), ale také povinnost policisty poučit ohroženou osobu a dále také postup policistů po provedení vykázaní, jako je např. vyrozumění intervenčního centra, provedení kontroly dodržování vykázaní v době do tří dnů od jeho provedení, sepsání úředního záznamu o provedených úkonech, zajištění přítomnosti nezúčastněné osoby u vykázaní, je-li to možné atd.

Tento prostředek, udělený zákonodárcem policistům v „boji“ proti domácímu násilí je policisty využíváno zejména v případech, kdy již na místě není pochyb o tom, že k domácímu násilí opravdu dochází. Dle dostupných statistik Policie České republiky bylo roce 2018 řešeno Policií České republiky celkem 7515 případů domácího násilí, kdy v 1282 případech bylo policisty přistoupeno právě k vykázaní, tj. v asi 17 % případů. V rámci teritoriální působnosti Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy bylo v roce 2018 řešeno celkem 1053 případů domácího násilí, přičemž ve 189 případech bylo využito institutu vykázaní, tj. v asi 18 %, což ukazuje, že tento institut je v Praze využíván ve stejné míře, jako v celorepublikovém průměru.⁴⁰

6.1.1.2 Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí

Tímto trestným činem zákonodárce zakládá trestní odpovědnost pachatelům domácího násilí, čímž působí i preventivně, jelikož dává najevo, že případy závažného

³⁹ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, str. 176.

⁴⁰ VOKOUŠ, Jiří. *Domácí násilí a institut vykázaní*. Www.policie.cz [online]. Praha: Policie České republiky, 2019, 15. dubna 2019 [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/domaci-nasili-a-institut-vykazani.aspx>

domácího násilí budou trestně stíhány. A to v rámci trestním zákoníku následovně:

„(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo

d) páchá-li takový čin po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo

b) smrt.⁴¹

Avšak aby bylo možné pachatele domácích násilí trestně stíhat dle výše uvedeného ustanovení, je nutné, aby byly splněny veškeré znaky skutkové podstaty trestného činu. Skutkovou podstatou trestného činu „rozumíme souhrn znaků trestného činu určitého druhu (například krádeže, vraždy, loupeže aj.), kterými se od sebe jednotlivé trestné činy či skupiny trestných činů odlišují“⁴². Znaky skutkové podstaty trestného činu jsou uvedeny ve zvláštní části trestního zákoníku. Jde o znaky, které charakterizují objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku trestného činu.⁴³

U tohoto konkrétního trestného činu, je nutné pro dokreslení celkového rozsahu možné ochrany ohrožených osob definovat pojmy týrání a společné obydlí.

Pojmem **týrání** se rozumí „zlé nakládání s osobou blízkou nebo jinou osobou žijící s pachatelem ve společném obydlí vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří“⁴⁴,

⁴¹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2009, částka 11, s. 398.

⁴² NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, str. 94.

⁴³ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, str. 61–62.

⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, str. 1939.

společným obydlím je „dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející“⁴⁵.

6.1.2 Pomoc ohroženým osobám organizacemi

Pomocí ohroženým osobám se zabývá několik institucí, ať už se jedná o státní či nestátní organizace. Jedná se nejen o pomoc právního rázu, ale také o poskytnutí náhradního bydlení, a to jak samostatně, tak i s dětmi. Mezi nejnámější patří např. azylové domy, ve kterých je pobyt ohrožených osob de facto anonymní, a tudíž relativně bezpečný.

Mezi další nestátní instituce zabývající se pomocí osobám ohroženým domácím násilím se všeobecně řadí také Bílý kruh bezpečí a DONA linka. Tyto instituce poskytují především psychologické, právní a sociální poradenství, poskytují praktické rady

a informace pro ohrožené osoby. Avšak tyto instituce nemají de facto žádnou možnost kontaktovat ohrožené osoby a následně s nimi pracovat. Oběti domácího násilí se musí s těmito organizacemi spojit sami.

Intervenční centra pro osoby ohrožené domácím násilím (zřizována od roku 2007) poskytují pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Kontakt mezi intervenčním centrem a ohroženou osobou lze realizovat dvojitým způsobem, buď ohrožená osoba kontaktuje centrum sama, nebo je kontaktována intervenčním centrem v případě, že došlo k vykazání násilné osoby ze společného obydlí Policií ČR. Tento kontakt provede intervenční centrum do 48 hodin od doručení úředního záznamu o vykazání.⁴⁶

Intervenční centra úzce spolupracují jak s Policií ČR, tak s orgány sociálně-

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, str. 1939.

⁴⁶ VELIKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe*. Praha: Grada Publishing, 2016, s. 142.

právní ochrany dětí, obcemi, orgány veřejné správy apod.⁴⁷ Tato centra jsou ze strany Policie ČR vyrozumívána při každém zjištění případu domácího násilí, kdy jsou jim předávány kontaktní údaje na ohroženou osobu a následně dochází k jejímu kontaktování ze strany centra. Podle zákona o sociálních službách⁴⁸ poskytují intervenční centra zejména sociálně terapeutické činnosti, pomáhají ohroženým osobám při uplatňování jejich práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, dále poskytují zejména ubytování a stravu.

6.2 Pomoc násilným osobám

Dle názoru **zpracovatele** „práce“ je pomoc násilným osobám velmi potřebná. Pokud totiž pomůžeme násilné osobě, aby se již do budoucna nechovala násilně, pomůžeme tím teoreticky i jejím budoucím potenciálním obětím. Avšak se opět jedná o spolupráci založenou na bázi dobrovolnosti a málokterá násilná osoba má potřebu se svěřovat cizím osobám o tom, jakým způsobem týrá své blízké.

Komentář [JK2]: U všech zkrácených výrazů uvádět v kurzivě stejně v celé práci

U nás, v České republice, existuje několik programů pro pomoc násilným osobám, mezi nejznámější patří:

-Program Viola centra sociálních služeb Praha, který poskytuje jak osobní, tak i telefonické konzultace. Během osobních konzultací pomáhá svým klientům analyzovat příčiny a případné následky jejich chování, pomáhá při hledání nenásilných způsobů řešení konfliktních situací, dále nabízí trénink nekonfliktních reakcí na konfliktní situace apod. Telefonické konzultace poskytují klientům kontakty na další služby, především sociálně právní, poskytuje informace v případě vykazání klienta a vysvětlení úkonů prováděných Policií České republiky.⁴⁹⁾

Komentář [JK3]: Ptrosím ještě projděte odseky mezi odstavci aby byly rovnoměrně rozloženy

- Program pro násilné osoby, pachatele domácího násilí a osoby, které jsou agresivní ve vztazích Diakonie Českobratrské církve evangelické, který se věnuje

⁴⁷ ARNOLDOVÁ, Anna. Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost. Praha: Grada Publishing, 2016, s. 44.

⁴⁸ ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In *Sbirka zákonů*, Česká republika. 2006, částka 39, s. 1257-1289.

⁴⁹⁾ *Program Viola*. CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRAHA. [online]. [cit. 2019-12-18]. Dostupné z <http://www.csspraha.cz/24868-informacni-a-poradenskecentrum-viola>

svým klientům v rámci individuálních, párových a skupinových terapeutických programech. Účelem individuální terapie je sebezpoznání a identifikace pocitů a motivů násilného chování. Jde především o zlepšení schopnosti zvládat konfliktní situace a umět se s nimi vypořádat bez použití násilí. Párové terapie se oproti individuální, jak už její název napovídá, účastní oba partneři. Účelem je uvědomit si v jakých situacích dochází k násilným projevům a jak těmto konfliktním situacím předcházet a zvládat je bez použití násilí. Skupinová terapie je pak zaměřena na skupinu klientů, ve které se učí pracovat

se svými emocemi a zvládat je. Dále jde o zvyšování empatie vůči ostatním, zvládnutí hněvu, přijetí odpovědnosti za své chování atp.⁵⁰⁾

7 Kazuistika

V rámci další věcné navazující části „práce“ bude demonstrována kazuistika případů domácího násilí, se kterými se její zpracovatel „práce“ setkal v průběhu svého služebního působení na konkrétním základním útvaru služby pořádkové policie Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy. Součástí uvedených kazuistik bude také jejich *analyticko-syntetizující* vyhodnocení v návaznosti na získané teoretické znalosti z předchozích subkapitol „práce“, stejně jako souhrnný obecný rozbor chování násilných a ohrožených osob z uvedených případů. V souladu s ochranou osobních údajů a za účelem ochrany osobnosti osob, které se na této události podíleli došlo ke změně jejich jmen a dalších skutečností, které by byly způsobitelné usuzovat na totožnost konkrétní osoby.

7.1 Pan Karel

Pan Karel se seznámil se svou manželkou Pavlou, kdy se jako zedník podílel na revitalizaci fasády domu, ve kterém Pavla bydlela. Pavla byla v té době na rodičovské dovolené se svým půlročním synem Františkem. Karel se do Pavly téměř okamžitě zamiloval. Po cca půlroční známosti se vzali, a jelikož byla Pavla vdovou, rozhodl se Karel osvojit si jejího syna Františka.

⁵⁰⁾ *Násilí ve vztazích*. DIAKONIE ČESKOBRATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ. [online]. [cit. 2019-12-18]. Dostupné z <https://www.nasilivevztazich.cz/terapie/>

Zpočátku bylo jejich manželství harmonické a šťastné. Avšak Karel musel změnit zaměstnání, jelikož firma, pro kterou pracoval zkrachovala. Našel si práci jako skladník v centrálním skladu přepravní firmy. V důsledku toho musel začít pracovat na směny,

což se Pavle vůbec nelíbilo. Byla velmi žárlivá a myslela si, že místo nočních směn chodí Karel za jinými ženami. Jako skladník Karel vydělával méně peněz než jako zedník,

což mu Pavla neustále vyčítala. Karel si sice nedokázal opět sehnat práci jako zedník na plný úvazek, avšak jeho bývalí kolegové mu občas „dohodili“ nějakou zednickou práci tzv. „na černo“.

Karel začal tedy vydělávat více peněz, avšak na úkor času stráveného s rodinou. Pavla byla sice ráda, že Karel nosí domů více peněz, ale jeho neustálá nepřítomnost doma jí čím dál více vadila. Karla podezírala z nevěry a kvůli tomu vyvolávala hádky. Dokonce došla tak daleko, že mu prohlížela mobilní telefon, a to jak výpis volání, textové zprávy, tak i fotografie. Když to Karel zjistil, proběhla velká hádka, během které řekl Karel Pavle, že jestli s tímto svým žárlivým chováním nepřestane, tak se s ní nechá

rozevést.

Pavla

se Karlovi velmi omlouvala, plakala a prosila jej, aby neodcházel, že ho moc miluje a nechce o něj přijít, proto na něj také žárlí. Karel jí sdělil, že nemá co skrývat, že jí nepodvádí a nakonec svolil, že dá svůj mobilní telefon Pavle kdykoliv k nahlédnutí, ale ať nedělá nic za jeho zády. Pavla souhlasila a na několik měsíců se situace uklidnila.

Pavla po nástupu Františka do školky začala opět pracovat jako pokladní v supermarketu, který byl přímo na sídlišti, kde s Karlem bydleli, avšak pouze na zkrácený úvazek. Karel s tím souhlasil, jelikož byl doma kvůli zaměstnání velmi sporadicky, jelikož ve skladu pracoval na dvanáctihodinové směny a když měl volno, pracoval jako zedník s kamarády. Tudíž se mohla Pavla věnovat Františkovi.

Byt, ve kterém Pavla s Karlem a Františkem bydleli, patřil Pavle, v době, kdy byla Pavla na rodičovské dovolené, platil poplatky spojené s užíváním bytu Karel, aby měla Pavla dostatek finančních prostředků na věci pro Františka. V době, kdy Pavla nastoupila opět do zaměstnání se situace nezměnila a veškeré náklady na bydlení platil

stále Karel, protože Pavla nevydělavala mnoho finančních prostředků z důvodu zkráceného pracovního úvazku. Pavla navrhla Karlovi, aby si zřídili společný bankovní účet z důvodu lepšího přehledu o finančních prostředcích. Karlovi se to zprvu moc nelíbilo, ale nakonec na to přistoupil. Bankovní účet byl napsán na Pavlu a Karel k němu měl zřízené dispoziční právo. Veškeré účty spojené s bytem a chodem domácnosti jako takové platila prostřednictvím uvedeného účtu Pavla, především kvůli časové zaneprázdněnosti Karla. Karlova výplata chodila na uvedený účet a finanční prostředky, které si Karel vydělal jako zedník odevzdával doma Pavle. Karel měl k účtu vlastní platební kartu, kterou platil především pohonné hmoty na benzínových čerpacích stanicích, jelikož do práce jezdil automobilem vzhledem k tomu, že centrální sklad, ve kterém pracoval, byl umístěn v průmyslové zóně za Prahou a na zednické „melouchy“ jezdil zpravidla do obcí v okolí Prahy. Dále prováděl prostřednictvím této platební karty výběry, ze kterých si platil zejména jídlo, cigarety a různé drobnosti do zaměstnání.

Pavla začala postupně Karlovi vyčítat, že moc utrácí, že se vše zdražuje a ona nezvládá platit výdaje za domácnost. Proto Karel přistoupil na to, že přestane vybírat peníze z účtu a bude mu je Pavla dávat, tzv. „na přiděl“. Situace došla postupně až do bodu, kdy Karel musel Pavle vyúčtovávat téměř do poslední koruny veškeré své výdaje a dávat jí i účtenky od nákupů. Když mu nějaké peníze zbyly, dostal příště o to méně. O peníze na oblečení si musel říkat zvlášť a toto s ním chodila zásadně kupovat Pavla, mnohdy se mu stalo, že mu nechtěla zaplatit oblečení s odůvodněním, že je moc drahé, že tolik svršků nepotřebuje, nebo že je toto oblečení do práce moc nóbl a nepotřebuje se oblékat jako „švihák lázeňský“, protože by si jej mohli moc všimnout jiné ženy.

Zpočátku tento systém relativně fungoval dobře, avšak pouze do doby, než si Karel schoval nějaké peníze ze svých zednických „melouchů“, protože chtěl vzít celou rodinu v létě na dovolenou. Pavla na to přišla, když Karlovi opětovně prohlížela jeho věci. Opětovně ho podezírala z nevěry a nenechala si věc vysvětlit. V nastalé hádce mu vyčítala, že si schovává peníze, aby mohl chodit za jinými ženami a kupovat jim dárky, nebo aby od ní a Františka mohl utéct a nechat je samotné. Karel řekl Pavle, že tohle její žárlivé chování už musí přestat, nebo se s ní rozvede a odejde. Pavla na něj křičela, že jestli tedy chce, tak ať odejde, ale byt je její, jelikož jej měla už před manželstvím, takže nebude mít kde bydlet, a bude jí muset platit alimenty na Františka, protože si ho osvojil. Vyhrožovala mu také, že ho udá na finančním úřadu kvůli jeho

vedlejší práci zedníka a bude mít velké problémy. Finanční prostředky, které měl Karel schované na dovolenou, mu Pavla sebrala. Karel nevěděl co má dělat, proto z bytu odešel za kamarádem do hospody, kde se opil. Když se vrátil domů, začala hádka znovu, Pavla mu vyčítala, že byl někde s nějakou ženou. Poté, co jí Karel ukázal svůj telefon, kde měl textovou zprávu od kamaráda, se kterým byl v hospodě, se Pavla uklidnila. Následně se Karlovi omlouvala a slibovala, že peníze, které Karel ušetřil použije na dovolenou, o které Karel mluvil. Toho léta jeli na týden k Máchovu jezeru na dovolenou. Situace se opět uklidnila a zdálo se, že bude vše opět v pořádku.

Avšak Pavla na Karla stále žárlila, její podezřívavost se neustále stupňovala. Karel se přestal stýkat se svými kamarády, aby nedával Pavle záminky k žárlení. Avšak Pavla mu vyčítala i to, že se ze zaměstnání vrátil o půl hodiny později než jindy. Karel se jí snažil vysvětlit, že byla složitá dopravní situace, že uvízl v zácpě, ale Pavla si to nenechala vysvětlit. Opět se opakovala situace s hádkou a výhrůzkami ze strany Pavly, že jestli jí opustí, nebude mít Karel kde bydlet a finančně ho zruinuje.

U některých hádek Karla s Pavlu byla i policie, kterou zavolali sousedé, které rušil hluk. Karel dokonce dostal i pokutu za rušení nočního klidu, když sousedé zavolali policii k jedné z nočních hádek.

Poté co Pavla začala Karlovi během hádek vyhrožovat, že jestli jí opustí, tak jej obviní z toho, že ji bije, rozhodl se Karel, že od své ženy odejde a rozvede se s ní. Jelikož byl bez finančních prostředků, protože veškeré své vydělané peníze dával Pavle, nastěhoval se dočasně ke svému kamarádovi. Založil si vlastní účet v bance a u zaměstnavatele jej uvedl jako účet pro zaslání výplaty. Když to Pavla zjistila, opravdu šla na policii, kde řekla, že ji Karel fyzicky napadal.

Následným šetřením bylo zjištěno, že si nikdo ze sousedů nikdy nevšiml, že by byla Pavla, jakkoliv zraněná, sousedé dále uvedli, že hádky téměř vždy vyvolávala Pavla. Dalším šetřením, které zahrnovalo také výslech Karla byly zjištěny veškeré okolnosti vztahu mezi Pavlou a Karlem. Poté co vyšlo najevo, že si celou věc s bitím Pavla vymyslela, bylo její jednání oznámeno jako přešůpek proti občanskému soužití (dle aplikace ustanovení § 7 odst. 1 písm. c), bod. 2 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přešůpech, ve znění pozdějších předpisů) přešůpkovému oddělení úřadu městské části, jelikož jej úmyslně obvinila z přešůpku. Karel policistovi, který měl

celou věc na starosti řekl, že toto obvinění ze strany Pavly nechce nijak řešit, chce na celé své manželství co nejdříve zapomenout a začít jinde znovu.

Vyhodnocení případu pana Karla:

Ačkoliv případ soužití Karla a Pavly nebyl „oficiálně“ kvalifikován jako domácí násilí, především z toho důvodu, že se pan Karel odmítl kauzou dále zabývat, je možné v tomto případě, do jisté míry, hovořit o domácím násilí. Demotivace Karla k řešení celé kauzy je nasnadě, stigma oběti domácího násilí je pro muže velmi traumatizující, a nechtějí být terčem posměchu, i když tento důvod pro neřešení kauzy pan Karel „oficiálně“ nevedl. Na tomto příkladu lze jednoznačně vyzorovat kombinaci dvou forem domácího násilí, a to o ekonomickém a psychickém, částečně by bylo možné hovořit také o sociálním, avšak Karel nebyl od svých přátel „odtržen“ zcela, jelikož se s nimi stýkal během svých „melouchů“.

Ekonomická forma domácího násilí byla Pavlou praktikována zpočátku velmi postupně, zprvu nenápadně avšak časem docílila toho, že byl Karel de facto bez finančních prostředků, kdy veškeré své peníze dávala Pavle. Jediné peníze, se kterými mohl disponovat, byly ty, které mu Pavla dala. Ve chvíli, kdy si chtěl nějaké finanční prostředky z „melouchů“ ponechat, byť na společnou dovolenou, kterou chtěl dát Pavle jako dárek, avšak ani tyto finanční prostředky mu Pavla nenechala, vzala si je a dovolenou zaplatila sama.

Psychické násilí bylo na Karlovi pácháno prostřednictvím neustálých žárlivých scén spojených s prohledáváním Karlových věcí a mobilního telefonu. Karel pod tíhou tohoto chování Pavle postupně ustupoval, až se dostal do situace, že se mimo zaměstnání raději nesetkával s žádnými přáteli, aby se vyhnul scénám ze strany Pavly. Dalším aspektem psychického násilí bylo vyhrožování ze strany Pavly, že Karla finančně zruinuje, že nebude mít kde bydlet, a že jej udá na policii.

7.2 Paní Monika

Jaroslav se seznámil s Monikou při studiu na vysoké škole v Praze. V průběhu studia Monika otěhotněla a musela studium přerušit. Narodil se jim syn Karel, ze

kterého měl Jaroslav velkou radost. Zpočátku bydleli u Jaroslavových rodičů, Jaroslav chodil

při studiu na brigády, ale finančně jim pomáhali jeho rodiče. Jaroslavův otec byl podnikatel a jeho matka byla ženou v domácnosti.

Poté co Jaroslav dostudoval, založil si firmu. Práce ve firmě byla velmi časově náročná, ale finančně se jim začalo dařit mnohem lépe, jelikož jeho firma prosperovala. Koupili si byt, ve stejné části Prahy, ve které bydleli jeho rodiče. Tři roky po Karlovi se jim narodila dcera Michaela. Po narození Michaely začal Jaroslav zůstat v práci čím dál déle s odůvodněním, že musí finančně zabezpečit rodinu. Monika byla na celou domácnost sama. Monika, vzhledem k tomu, že byla doma s dětmi a pobírala jenom rodičovský příspěvek, neměla téměř žádné vlastní finanční prostředky, proto si o peníze musela říkat Jaroslavovi. Zpočátku jí dával Jaroslav peníze na celý měsíc, a když jí došly, dal jí další. Poté, co šla Michaela do školky, chtěla jít Monika pracovat. Jaroslav jí ale přesvědčil, že to nemá smysl, že on vydělá peněz dost a je potřeba, aby se ona starala

o domácnost. Monika nakonec souhlasila. Postupem času jí začal dávat Jaroslav peníze vždy na týden a veškerou útratu mu musela vyúčtovat, to, co jí na konci týdne zbylo, mu musela vrátit, nebo dostala na další týden o to méně. Pokud si chtěla koupit něco pro sebe, musela se nejdříve zeptat, zda jí to Jaroslav dovolí. Vždy když přišel Jaroslav domů, musel mít připravené teplé jídlo, vyprané a vyžehlené oblečení a muselo být uklizeno. Především uklízení byl původem prvotních konfliktů, jelikož dvě malé děti prostě udělají nepořádek, avšak Jaroslav toto nechápal a sváděl to na Moničinu lenost.

Monika si na svou situaci stěžovala své matce, která během oslavy Karlových narozenin vyčítala Jaroslavovi jeho chování vůči Monice. Po tomto konfliktu řekl Jaroslav Monice, že nechce, aby se s matkou stýkala ona ani jejich děti, že jej nemá ráda a je proti němu zaujatá. Monika sice argumentovala, že je to přeci její matka, že to nemyslela zle a děti má ráda, ale Jaroslav jí řekl, ať se rozhodne, buď on a děti, nebo její matka. Monika, ač nerada, ze strachu, že by mohla přijít o děti, s matkou přerušila kontakty. Jaroslav jí totiž vyhrožoval tím, že jí sebere děti, ona totiž nepracuje, nemá vlastní bydlení, tak jí děti nikdo nedá. A jelikož nejsou manželé, tak nemá nárok na jeho peníze. Monika se pokusila o nastalé situaci poradit s Jaroslavovou matkou, avšak ta jí řekla, že je to normální, že ona to měla se svým manželem, otcem Jaroslava, stejně, on vydělával a ona se starala o domácnost a dítě. Dále jí řekla, že pokud bude

„dobrá manželka“ bude se mít dobře.

Ve chvíli, kdy Monika zjistila, že má Jaroslav poměr se svou sekretářkou, rozhodla se, že Jaroslava odejde. To jí Jaroslav rozmluvil, zčásti tím, že jí slíbil, že vztah se svou sekretářkou ukončí a zčásti tím, že jí opět vyhrožoval, že jí vystěhuje z bytu a děti už nikdy neuvidí. Jaroslav však byl Monice opakovaně nevěrný. Monice to vysvětloval tak, že ona už ho fyzicky nepřitahuje a přeci nebude žít jako mnich, jestli chce mít spokojený zabezpečený život s dětmi, tak mu to musí tolerovat, jinak si může sbalit kufry a odstěhovat se, ale bez dětí. Tato situace trvala celkem tři roky. Monika byla nešťastná, ale pořád myslela na to, že je Jaroslav hodný na jejich společné děti a ony se mají dobře.

Moniku její situace čím dál více trápila, obrátila se proto na svou kamarádku Janu s prosbou o radu. Ta jí jednoznačně řekla, aby od Jaroslava odešla, že jí pomůže najít práci a bydlení. Když to Jaroslav zjistil, zakázal Monice, aby se s Janou stýkala. Dokonce jí sebral mobilní telefon a přečetl si celou konverzaci s Janou. V nastalé hádce Moniku několikrát udeřil otevřenou dlaní do obličeje. Monice poté zakázal chodit ven, dokud se jí podlitina v obličeji, kterou jí údery způsobil, nezahojí. To bylo poprvé, co Jaroslav Moniku uhodil.

Hádky se stávali čím dál častější, většinou byl příčinou nepořádek doma, nebo Jaroslavova nevěra. V několika případech Jaroslav Moniku uhodil. Zlom nastal ve chvíli, kdy měl Karel oslavu osmých narozenin, na kterou Jaroslav nedorazil a ani nezvedal telefon. Když přišel večer domů, byl pod vlivem alkoholu. Monika mu vyčítala jeho nepřítomnost na oslavě a on jí opět několikrát uhodil. Hádky vzbudila Karla, a ten přišel maminku bránit. Jaroslav, byť to dříve nikdy neudělal, několikrát uhodil Karla otevřenou dlaní do obličeje. Monika v nastalé situaci vzala děti a utekla z bytu. Hádky pokračovala na chodbě domu, kde se Jaroslav snažil Moniku i s dětmi vtáhnout zpět do bytu.

Sousedé se rozhodli zavolat hlídku Policie České republiky. Po příjezdu hlídky na místo se choval Jaroslav vulgárně k zakročujícím policistům i k Monice. Poté co Jaroslav před policisty uhodil Moniku pěstí do zad, omezili jej policisté na osobní svobodě. Následně k celé věci podala vysvětlení Monika, která policistům popsala

průběh událostí celého večera. Jaroslav byl policejním orgánem na deset dní vykázán ze společného obydlí (dle § 44 z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky), byť byt patřil jemu. Dále bylo na základě výpovědi Moniky a sousedů, a z dostupných materiálů zajištěných v průběhu prověřování, např. lékařské zprávy o zraněních Moniky, bylo násilné jednání Jaroslava kvalifikováno jako trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (dle § 199 z. č. 40/2009, trestní zákoník). Během oněch deseti dnů, během kterých Jaroslav nesměl do bytu, si Monika sbalila své věci a přestěhovala se i s dětmi ke své kamarádce Janě, která jí opravdu pomohla najít zaměstnání a bydlení.

Vyhodnocení případu paní Moniky:

V případě paní Moniky lze jednoznačně hovořit o domácím násilí, ze strany Policie České republiky bylo využito oprávnění vykázat násilnou osobu ze společného obydlí, dokonce bylo proti Jaroslavovi zahájeno trestní řízení ve věci podezření ze spáchání trestného činu, avšak jeho výsledek není autorovi této práce znám.

Paní Monika byla po dobu několika let vystavena ze strany Jaroslava především ekonomickému, psychickému a sociálnímu násilí. V poslední době jejího soužití s Jaroslavem byla obětí také fyzického násilí.

Ekonomické násilí bylo Jaroslavem páčáno především pomocí tzv. „přídělů“ peněz, které Monice dával. Vyúčtoval jí veškeré její útraty a když někdy neutratila vše, dostala příště o to méně, nebo musela zbytek odevzdat. Tímto Jaroslav docílil toho, že neměla Monika žádné vlastní finanční prostředky, tudíž nemohla od Jaroslava s dětmi odejít.

Psychická forma násilí byla na Monice páčána především prostřednictvím Jaroslavových výhrůžek, že Monice sebere děti, a ona už je nikdy neuvidí, protože nemá žádné peníze a nemá kde bydlet. Dalším aspektem psychického násilí lze označit Moničinu dehonestaci ze strany Jaroslava, kdy jí říkal, že jeho opakované nevěry jsou následkem její fyzické nepřitažlivosti.

Sociální formu domácího násilí lze spatřit zejména v tom, že Jaroslav donutil Moniku, aby se přestala stýkat se svojí matkou a následně i s kamarádkami. Tímto se Jaroslav snažil Moniku izolovat od všech, o kterých si myslel, že by jí mohli pomoci

v opuštění disharmonického vztahu. Toto se mu však nepovedlo, jelikož Jana na Moniku nezanevřela následně jí s novým začátkem pomohla.

7.3 Obecný rozbor kazuistik

V obou uvedených případech bylo chování ohrožené i násilné osoby ve shodě s teoretickými poznatky získanými v průběhu studia odborné literatury.

Násilná osoba:

- pozvolná snaha kontrolovat veškerý „volný čas“ ohrožené osoby,
- potřeba kontroly nejen sociální, ale také ekonomické,
- vyhrožování společenskou likvidací (podání trestního oznámení za vymyšlené napadání, odebrání dětí apod.),
- zprvu pomalé, postupem času však velmi intenzivní působení na psychiku ohrožené oběti ve snaze ji přimět, aby se chovala dle představ pachatele.

Ohrožená osoba:

- potřeba „zavděčit se“ násilné osobě,
- potlačování či odsouvání svých vlastních potřeb za cenu „klidu doma“,
- neochota přiznat si, že je obětí,
- víra ve zlepšení bez relevantních důvodů,
- strach z reakce násilné osoby na odchod oběti.

Závěr

Závěrem „práce“ lze konstatovat, že došlo ke splnění cíle, který byl v úvodu práce vymezen. Problematika domácí násilí je už ze své podstaty, především v závislosti

na složitosti jeho rozpoznávání a intenzitě prožívání, velmi složitým celospolečensky škodlivým jevem, jehož teorie se neustále vyvíjí a poznání, která byla ještě před několika lety téměř dogmatem, již dnes neplatí či jsou překonána a redefinována.

Teoretické poznatky uvedené v „práci“ byly potvrzeny i v užití kazuistice, která je vymezena v rámci jednotlivých subkapitol praxeologické části „práce“. Jsou na ní, respektive na obou případech, jasně patrné jak poznatky o formách a variantách domácího násilí, tak jeho cyklus.

Lze shrnout, že ochrana osob ohrožených domácím násilím je v České republice na relativně dobré úrovni, ať už ze strany státní moci, nebo ze strany různých organizací, které jsou buď zřizovány státem, nebo jsou součástí občanských sdružení, či jiných neziskových organizací.

Avšak nic není tak dobré, aby to nemohlo být ještě lepší. Pro zlepšení pomoci obětem domácího násilí ze strany státu navrhuji, na základě poznatků získaných studiem odborné literatury a komunikací s oběťmi domácího násilí, např. poskytování zvláštních sociálních dávek určených k uhrazení výdajů nutných k odloučení se od násilné osoby, či zajištění ubytování jinde než v azylových domech, které jsou, zejména pro děti školou povinné, určitým stigmatem, především v očích jejich vrstevníků. Oběti domácího násilí by měli mít možnost návratu do „běžného života“ bez stigmatizace a sociálního strádání.

Stejně tak navrhuji, aby osoby, které byly orgány státní moci označeny za pachatele domácího násilí, měly povinnost navštěvovat program určený speciálně pro tyto osoby, zejména se zaměřením na zvládnutí násilného a manipulativního chování. Tyto programy by měly být organizovány, v ideálním případě, státní organizací, doporučuji je zahrnout do systému sociální péče a zároveň povinnost

navštěvovat ukotvit v právním řádu České republiky jako jeden ze správních trestů. Zejména proto, aby byla účast na těchto programech právně vynutitelná orgány státní moci.

Je vhodné a více než žádoucí, aby se lidé, kteří se s domácím násilím setkávají v rámci svého povolání bezprostředně po incidentu, zejména policisté, strážníci obecní policie, lékaři či záchranáři, pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí apod., neustále vzdělávali a školili v metodách rozpoznávání domácího násilí a v možnostech účinné pomoci a ochrany jeho jednotlivých účastníků. Toto proškolení a de facto odbornost těchto profesí chybí a z tohoto důvodu dochází k posilování pocitu bezmocnosti ohrožených osob při snaze domácí násilí řešit a zároveň to prohlubuje pocit nedotknutelnosti násilné osoby, ať už z pohledu jeho oběti či z jejího vlastního.

Navrhují tato školení vložit do gesce intervenčních center. Ta by byla schopna je provést podle aktuálních trendů v domácím násilí, kdy by se mohlo jednat např. o intenzivní několikadenní kurz absolvovaný jednou ročně, kdy by tato časová dotace, nutná k účasti na tomto školení, nebyla způsobilá ovlivnit výkon služby jednotlivých pracovišť výše uvedených profesí. Zároveň by se nemuselo jednat o finanční zátěž pro dané instituce, jelikož by bylo možné provést školení v rámci mezioborové spolupráce zdarma, či pouze s úhradou nutných výdajů, tedy bez ziskových hodnot.

Seznam použité literatury

Knihy a monografie:

- [1] ARNOLDOVÁ, A. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2016, 320 s. ISBN 978-80-247-5148-1.
- [2] BUSKOTTE, A. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008, 176 s. ISBN: 978-80-251-1786-6.
- [3] ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, 160 s. ISBN: 978-80-247-2207-8.
- [4] DUŠEK, J. *Metodika pro tvorbu bakalářských prací VŠERS*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2018. 66 s.
- [5] GERLOCH, A. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 310 s. ISBN: 978-80-7380-454-1.
- [6] MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2013, 296 s. ISBN: 978-80-247-4580-0.
- [7] NOVOTNÝ, F. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 374 s. ISBN: 978-80-7380-651-4.
- [8] ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 3632 s. Velké komentáře. ISBN: 978-80-7400-428-5.
- [9] ŠEVČÍK, D. *Domácí násilí: kontext, dynamika, a intervence*. Praha: Portál, 2011, 192 s. ISBN: 978-80-7367-690-2.
- [10] VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, 483 s. Beckovy komentáře. ISBN: 978-80-7400-543-5.
- [11] VELIKOVSKÁ, M. *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe*. Praha: Grada Publishing, 2016, 168 s. 978-80-247-4849-8.

Elektronické dokumenty:

- [1] ČÍRTKOVÁ, L. *Muži jako oběti domácího násilí* [online]. Právo a rodina, Praha: 2010, č. 7. [cit. 2019-11-30]. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domacihonasili/>

Komentář [JK4]: Proším naformátovat jsem.. U mne se to rozhazuje, ještě prosím o načíslování opět od jedničky.. v tomto formátu u dalších elektronických dokumentů viz níže

Komentář [JK5]: Zde opět načíslovat od jedničky do hranatých závorek

- [2] 2Expertní skupina Aliance proti domácímu násilí. *Domácí násilí* [online]. Bílý kruh bezpečí, o. s. [cit. 2019-10-05]. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>
- [3] HRDÁ, L. *Pachatelé domácího násilí* [online]. RODINA, 2007. [cit. 2019-11-30]. Dostupné z <http://www.rodina.cz/clanek6055.htm>
- [4] *Násilí ve vztazích*. DIAKONIE ČESKOBRATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ. [online]. [cit. 2019-12-18]. Dostupné z <https://www.nasilivevztazich.cz/terapie/>
- [5] *Program Viola*. CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRAHA. [online]. [cit. 2019-12-18]. Dostupné z: <http://www.csspraha.cz/24868-informacni-a-poradenske-centrum-viola>
- [6] VOKUŠ, J. *Domácí násilí a institut vykázaní*. Www.policie.cz [online]. Praha: Policie České republiky, 2019, 15. dubna 2019 [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/domaci-nasili-a-institut-vykazani.aspx>

Zákony:

- [1] IČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1993, částka 1, s. 5-16.
- [2] ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1993, částka 1, s. 17-23.
- [3] ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2006, částka 39, s. 1257-1289.
- [4] ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2008, částka 11, s. 354-451.

[5] ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2009, částka 11, s. 354-451.

Ostatní zdroje:

[1] Čl. 1 písm. c), d) a h) Metodické příručky č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázáání.